

groen

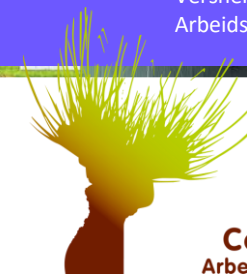
act

Groene Denktank

De pilotfase voorbij! Adviezen voor een toekomstbestendige groene arbeidsmarkt

Versnellingsprogramma
Arbeidsmarkt Groenpact

Colland
Arbeidsmarkt

Trends, bevindingen & adviezen

Groene Denktank - 28 juni 2021

Vrije Universiteit Amsterdam en SER, **Henri L.F. de Groot**

Versnellingsprogramma Arbeidsmarkt Groenpact, **Laura Roebroek**

Instrumenten versnellingsprogramma Arbeidsmarkt

Instrumenten voor vandaag en morgen

de **Groene Werelden**: Verhogen instroom groen onderwijs, verbeteren imago groene sector

- de **Groene arbeidsmarktmonitor**: dieper inzicht
- **Arbeidsmarktconferenties** 2019 en 2020, diverse webinars/bijeenkomsten voor onderwijs, branches en overheid

Instrumenten voor arbeidsmarkt van overmorgen

- de **Groene Denktank** arbeidsmarkt van de toekomst, belangrijke inzichten voor langere termijn
- Start van de dialoog met ondernemers, branches en onderwijs over nieuwe opleidingen in relatie tot de **maatschappelijke opgaven** (Bootcamp) en **Leven Lang Ontwikkelen**

Programma

13.30 **Freija van Duijne** – Toekomstdenken!

13.45 **Henri de Groot** – Trends en ontwikkelingen

13.55 **Henri de Groot & Laura Roebroeck**

Vijf clusters adviezen voor onderwijs & bedrijfsleven

14.15 Vragen en dialoog

14.30 Afsluiting

Freija van Duijne

Een kijkje in de
toekomst

- Startbijeenkomst op basis van deskresearch: systeemanalyse
- Twee dialoogsessies over de grootste knelpunten
 1. Hoe het aanbod van werkenden te vergroten zowel voor de korte- als voor de lange termijn (gelet op de transities die gaande zijn), en
 2. Hoe de inzet op het vergroten van loopbaanmobiliteit en het ontwikkelen van mensen.
- Conceptadviezen in klein comité
- Definitief rapport
- Nu komen tot handelingsperspectief en actie!

Proces Groene Denktank

Voorzitter

- **Janneke Hoekstra** (voorzitter)
- **Freija van Duijne** (deskresearcher/secretaris)

Arbeidsmarkt

- **Henri de Groot** (Hoogleraar regionale economie, VU en SER)
- **Kees Korevaar** (zelfstandig adviseur arbeidsverhoudingen)
- **Jouke van Dijk** (RUG, hoogleraar Regionale arbeidsmarktanalyse, SER Noord)

Groen voedsel-/leefsysteem

- **Krijn Poppe** (voormalig WUR, RLI)
- **Joris Lohman**, Food Hub
- **Frederike Praasterink** (lector future food systems, HAS)

- **Jaap Bond** (boegbeeld Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen)
- **Theo Koekkoek** (boer/ondernemer, toezichthouder)

Kennis- en opleidingssysteem

- **Claire Boonstra** (operation Education)
- **Geert ten Dam** (UVA/SER)
- **Jeroen Lutters**, lector Aertez (ArtBasedLearning)

Verbindingsofficieren Groenpact Arbeidsmarkt

- **Peter Loef** (Glastuinbouw Nederland)
- **Egbert Roozen** (Vereniging Hoveniers en Groenvoorzieners)

- **Arry Verhage** (Stichting Opleidingsfonds Levensmiddelenindustrie)

Gasten: goede voorbeelden uit de praktijk

- **Martijn Grosmann**, Greenport NHN
- **Laura Roebroeck**, Groenpact
- **Myra Waegemakers**, van der Tol
- **Arry Verhage**, SOL

Toehoorders

- **Laura Roebroeck**, Groenpact
- **Klaas Boer**, Groenpact
- **Christiaan Loef**, ministerie LNV
- **Sylvia Molenkamp**, SER

Trends en Ontwikkelingen

groenpact

DE WERELD IS GROEN

De groene sector is sterk in kennis van levende systemen. Die kennis is belangrijk voor de transitie rond duurzaamheid, circulariteit, klimaat en technologie. Veel vernieuwing ontstaat op het snijvlak van sectoren. Hiermee ontwikkelt zich een nieuw landschap voor voedsel en groen. De wereld van morgen is groen!

Henri de Groot

Een gezonde,
duurzame
inclusieve
arbeidsmarkt ten
behoefte van brede
welvaart

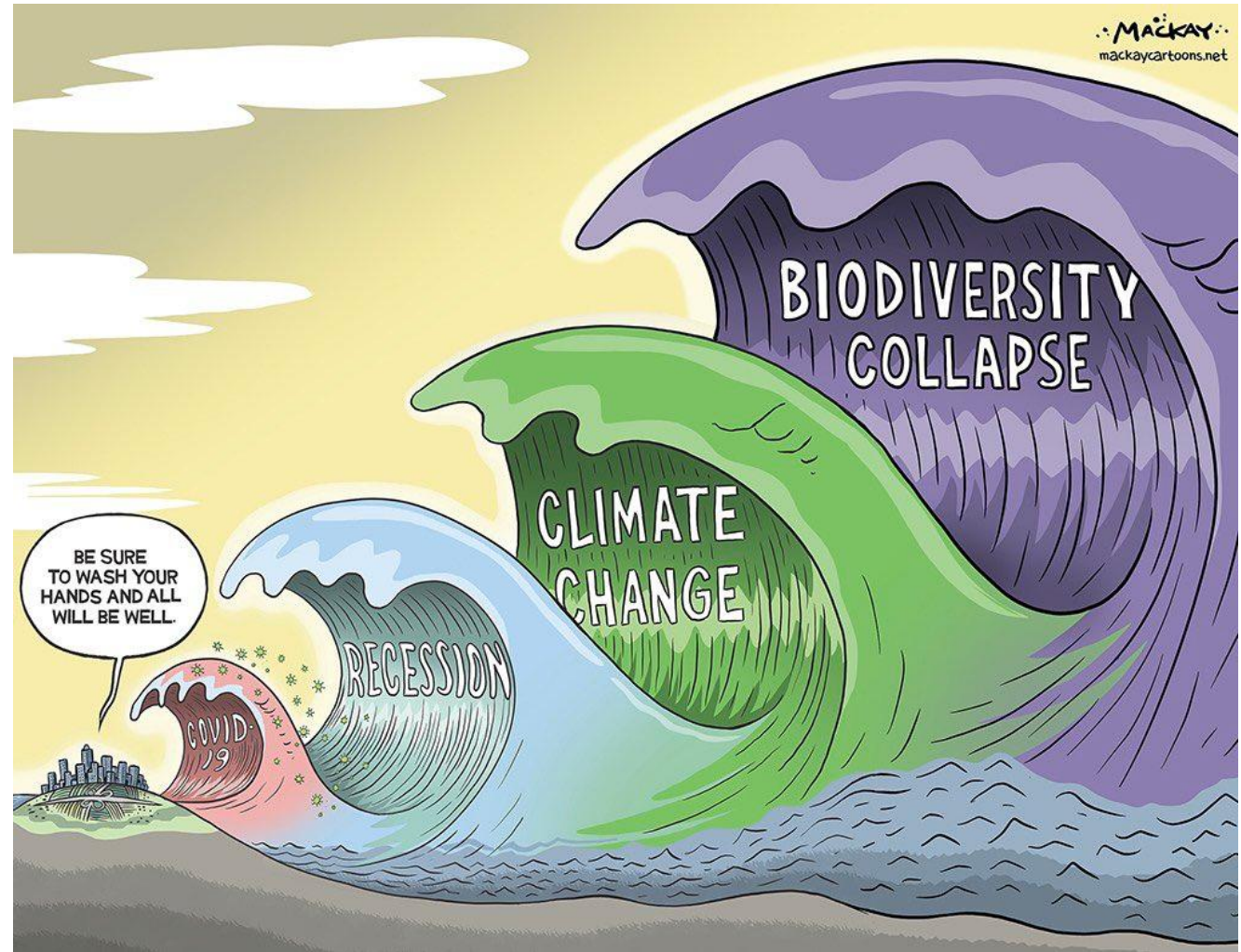

Deskresearch

- Klimatologisch
- Demografisch
- Technologisch
- Sociaal / Politiek
- Economisch

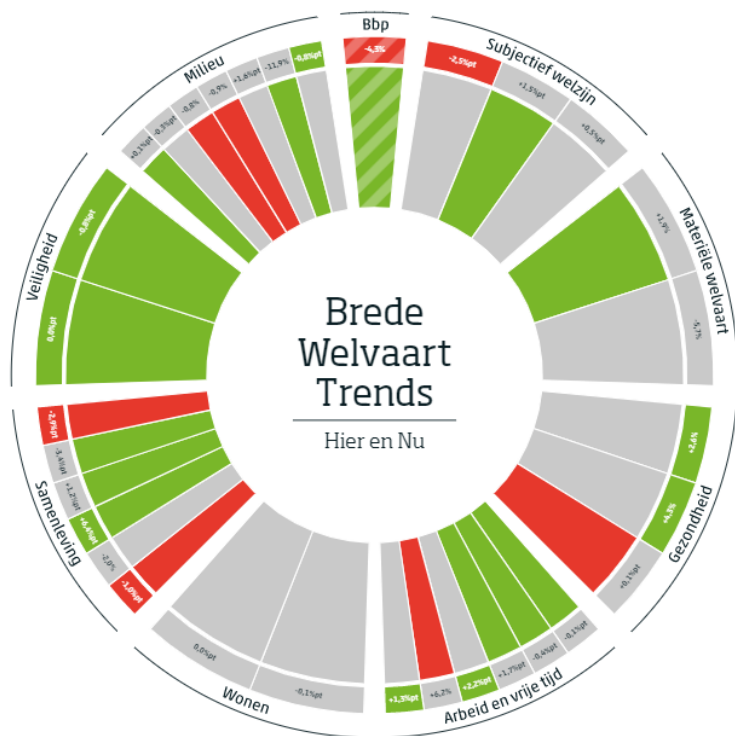

Een tijd van
uitdagingen...

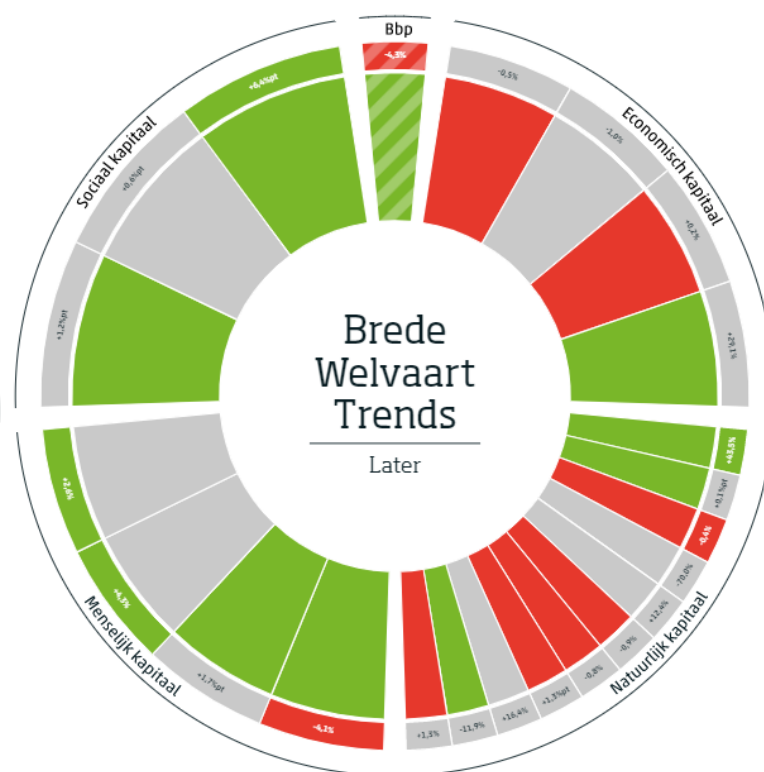

Brede Welvaart als kompas

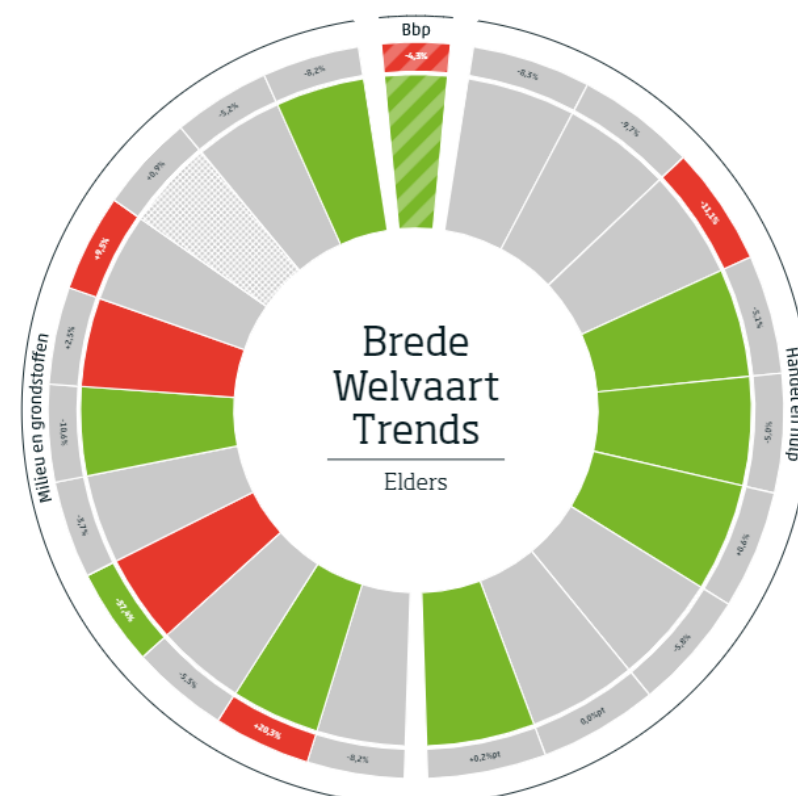
Brede-welvaarttrends (BWT): hier en nu

Brede-welvaarttrends (BWT): later

Brede-welvaarttrends (BWT): elders

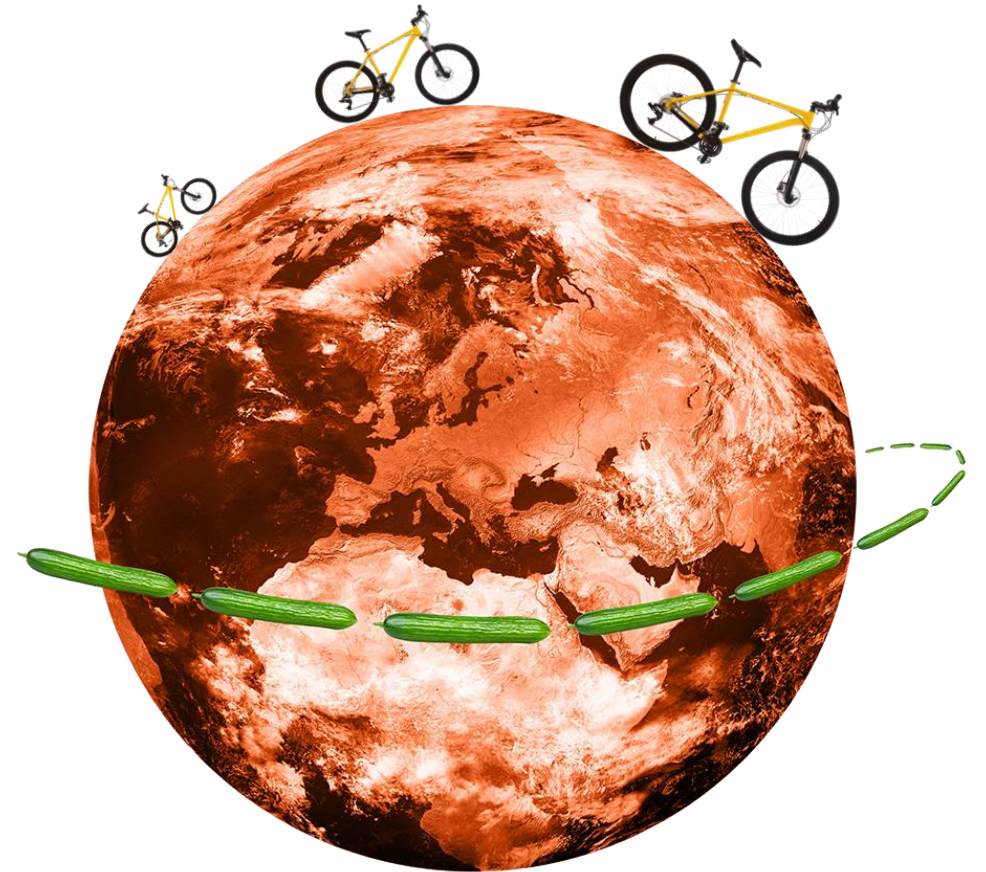
Kort samengevat

- Het gaat ons goed
- Maar onze huidige welvaart gaat ten koste van welvaart elders en toekomstige generaties
- Met verduurzaming als de grote opgave voor de komende decennia
- Geen tijd te verliezen, maar gevestigde belangen zijn groot

Klimaatverandering, biodiversiteit, circulariteit

groenpact

- Een set aan “wicked problems”
- Globaal karakter
- Vooral voor toekomstige generaties
- ‘Free riding’ en ‘uitstel’ als logische reactie
- Trage processen met onomkeerbaarheden
- “Niet alles kan”

Demografische ontwikkelingen

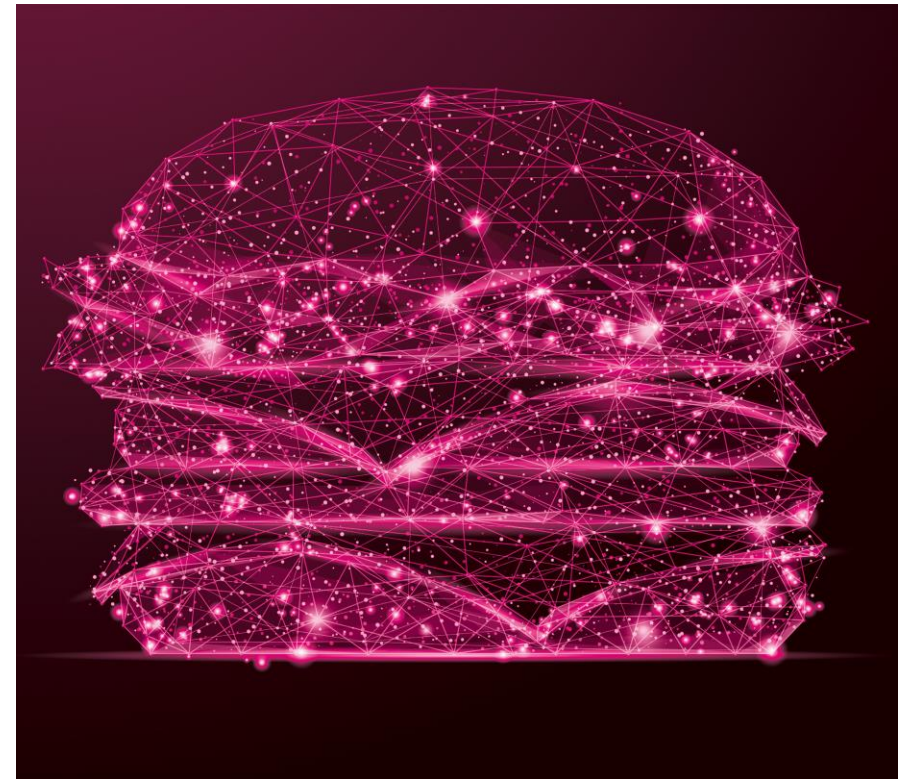
- Trend van vergrijzing
- Tekorten op de arbeidsmarkt als de norm voor komende decennia
- Met bijzonder knelpunt rondom techniek (al sinds jaren tachtig!)
- En versterkt op platteland door urbanisatie

Technologische trends en ontwikkelingen

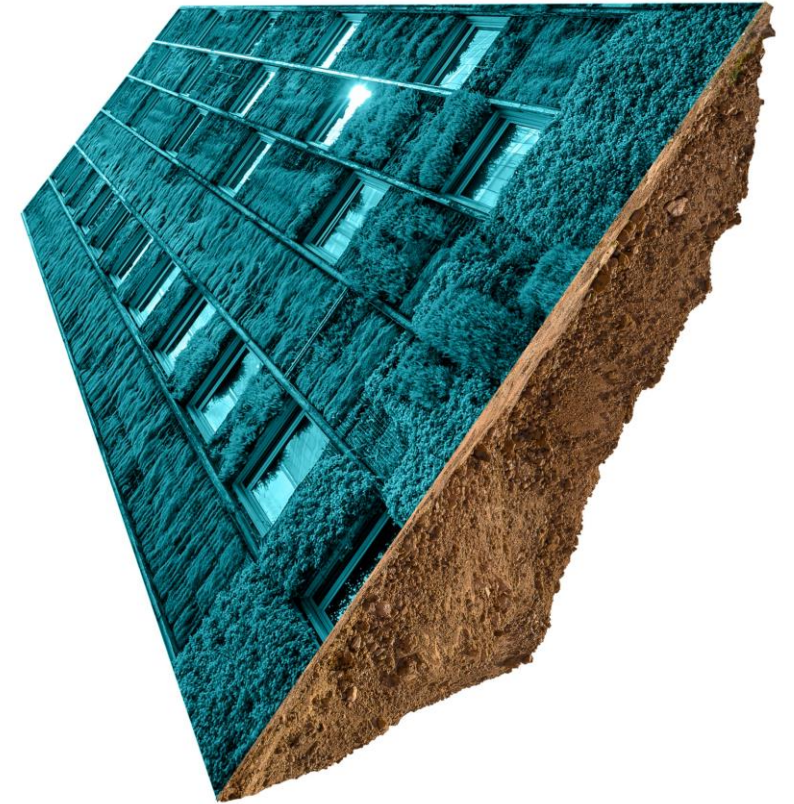
groenpact

- Verhoging arbeidsproductiviteit essentieel
- Techniek als sleutel tot oplossing (digitalisering, robotisering, automatisering, etc. etc.)
- Ontwikkelingen gaan snel (ook / juist elders!)
- De grote faciliterende transitie
- Maar kennen trage aanloop met veel onzekerheid (S-shaped diffusion)
- Vraagstuk naar strategische autonomie

Sociaal / Politieke trends

- Democratie of populisme?
- Steeds groter beroep op eigen verantwoordelijkheid (van zowel burgers als bedrijfsleven)
- Roep op leiderschap / zorg om vertrouwen in politiek
- Toenemende geopolitieke spanningen
- Tweedelingen en inclusiviteit als groot vraagstuk
- Zoektocht naar balans tussen publiek en privaat

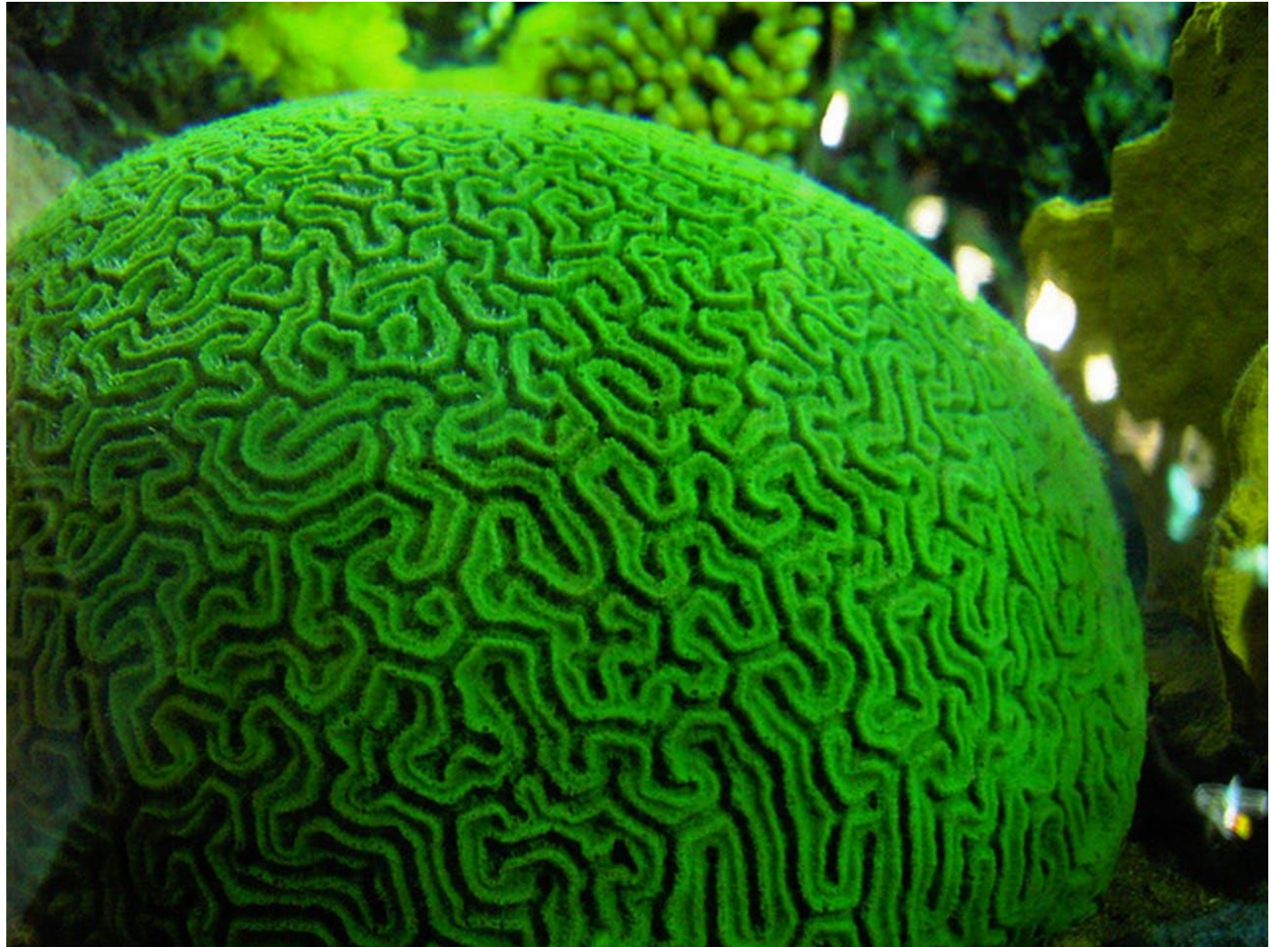

Economisch

- Hernieuwde erkenning van brede welvaart in rijke traditie van Jan Tinbergen
- Schaarse ruimte en arbeid de bindende factoren
- Organiseren van 'creatieve destructie'
- Techniek en menselijk kapitaal als sleutel

Vijf clusters van adviezen

Adviezen

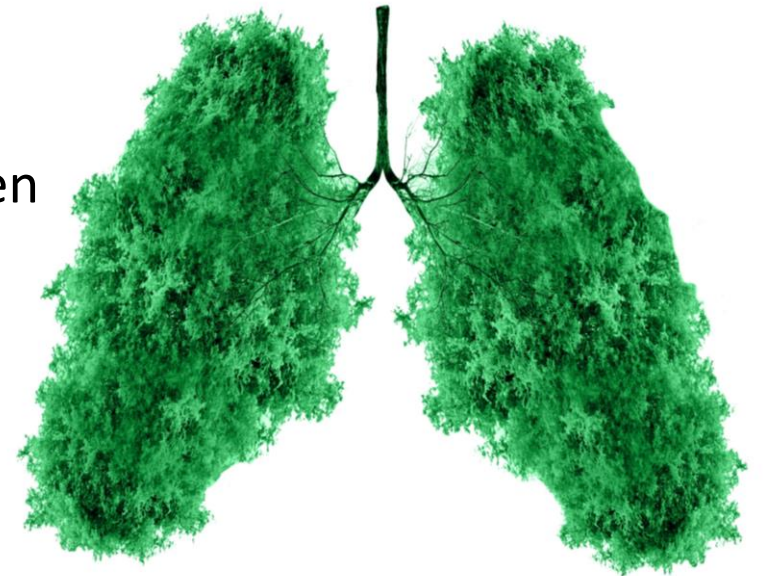
groenpact

- **Maatschappelijke uitdagingen moeten het uitgangspunt zijn van samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt**
- **Organiseer structurele monitoring en evaluatie van samenwerking bedrijfsleven en onderwijs**
- **Investeer gezamenlijk tijd, geld en energie in een krachtig en flexibel groen systeem voor Leven Lang Ontwikkelen**
- **Positioneer de groene sector sterker vanuit de bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken**
- **Betrek jongeren actief bij de dialoog over de toekomst van de groene arbeidsmarkt**

1 Maatschappelijke uitdagingen moet het uitgangspunt zijn van samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

- De maatschappelijke transitie versnellen: wettelijke kaders met scherpere eisen voor verduurzaming
- Impact op businessmodellen en beroepen
- Transitie krijgen vorm in de regio
- Groene kennis speelt een steeds belangrijkere rol, ook buiten groen domein
- Onzekerheid blijft groot!

Opschalen van regionale samenwerking bedrijfsleven-onderwijs in meeting points, hotspots, praktijkclusters, etc

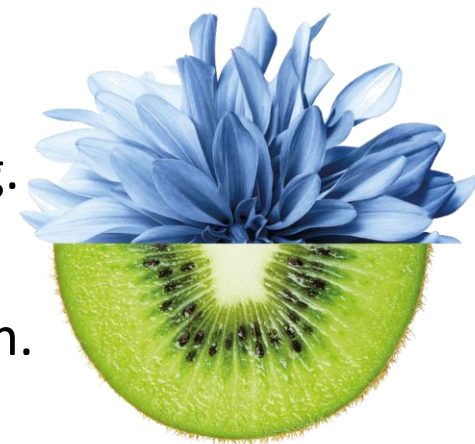
groenpact

- Digitaal vaardige, probleemoplossende en mensgerichte vakmensen
- Omgaan met conflicterende informatie en belangen in complexe stakeholdernetwerken, toenemende wendbaarheid
- Kennis- én skills-opgave: professional met T-vormig profiel. Combinaties uit verschillende disciplines
- Flexibel en adaptief onderwijs dat maatwerk kan leveren
- Innoveren, werken en leren in voortdurende verbinding
- Betrek óók NGO's, regionale planbureaus, burgerinitiatieven, etc.

Neem als onderwijs het voortouw, i.s.m. koplopende bedrijven

- Spanning tussen de maatschappelijke opgave (langere termijn) en de urgente vragen van de arbeidsmarkt.
- Neem als groen onderwijs – in samenwerking met koplopende ondernemers - een ontwikkelende en agenderende rol: welke kennis en skills zijn nodig voor innovaties/transities gericht op het ontwerpen van nieuwe voedsel- en leefsysteem?
- Dit betekent een fundamentele herpositionering van het groene onderwijs om bij te dragen aan het versnellen van transities en inzet op verduurzaming.
- Dat vraagt bestuurlijk lef én afscheid nemen van minder duurzame praktijken.

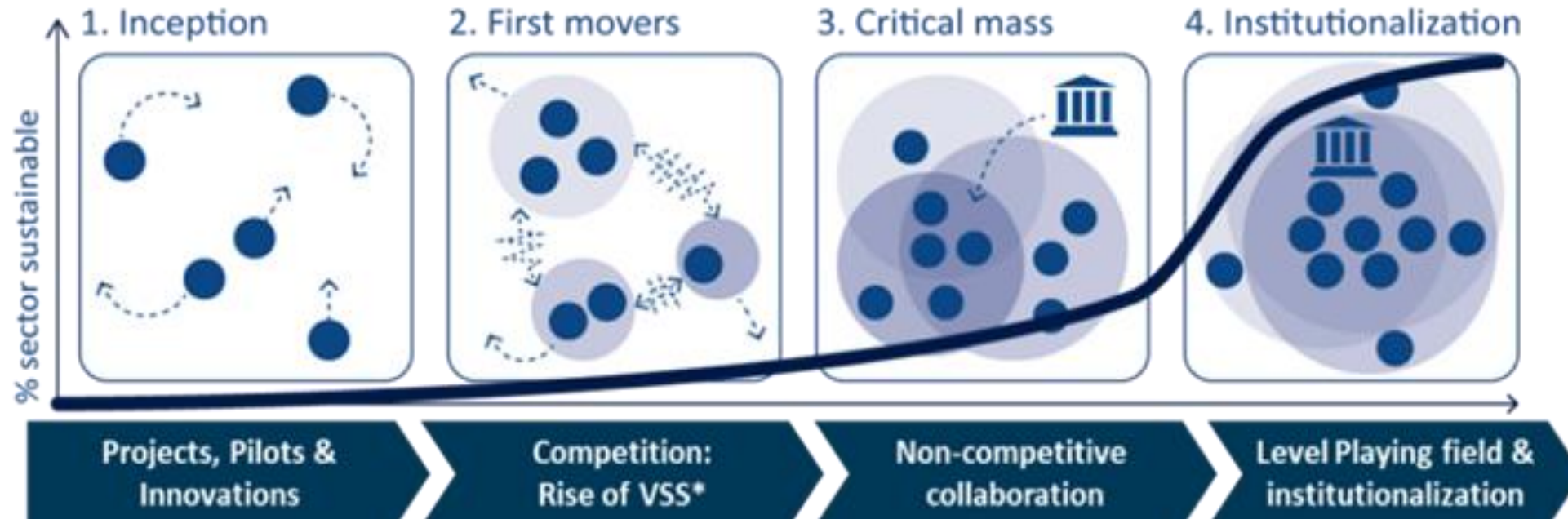

2 Organiseer structurele monitoring en evaluatie van de samenwerking bedrijfsleven en onderwijs.

- Er gebeurt al heel veel, maar het is tijd om de pilotfase voorbij te komen.
- Iedereen les in meetingpoint, hotspot of praktijkcluster: meer studenten, mee bedrijven.
- “Evidence based”: pas bewezen concepten toe op nieuwe plekken of voor nieuwe doelgroepen.
- Leer ook van buiten het groene domein, en leer van fouten.

De pilotfase voorbij

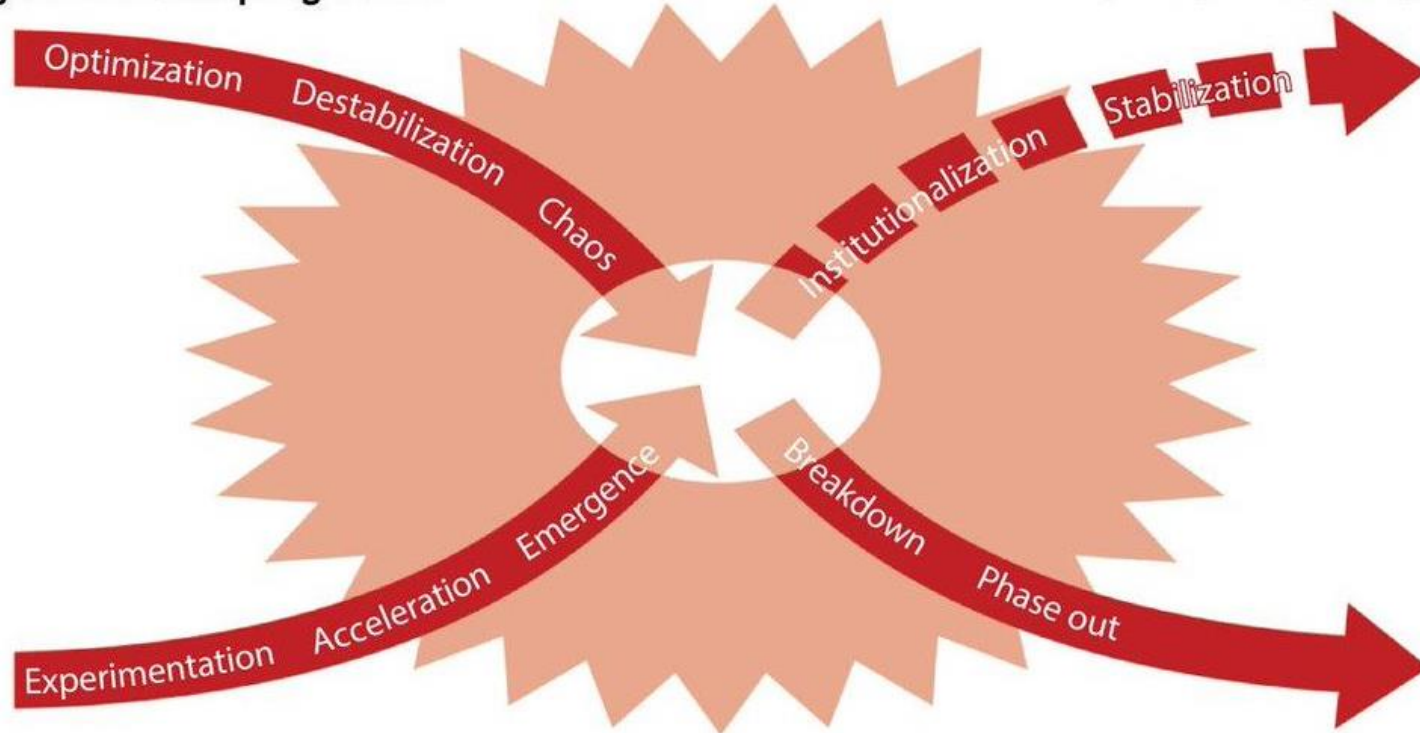

Uitfaseren wat niet meer past

drift for transition

Changing the rules: adapting the old

Adjusting & improving the new

Building the new

Phasing out the old

Loorbach D, et al. 2017.

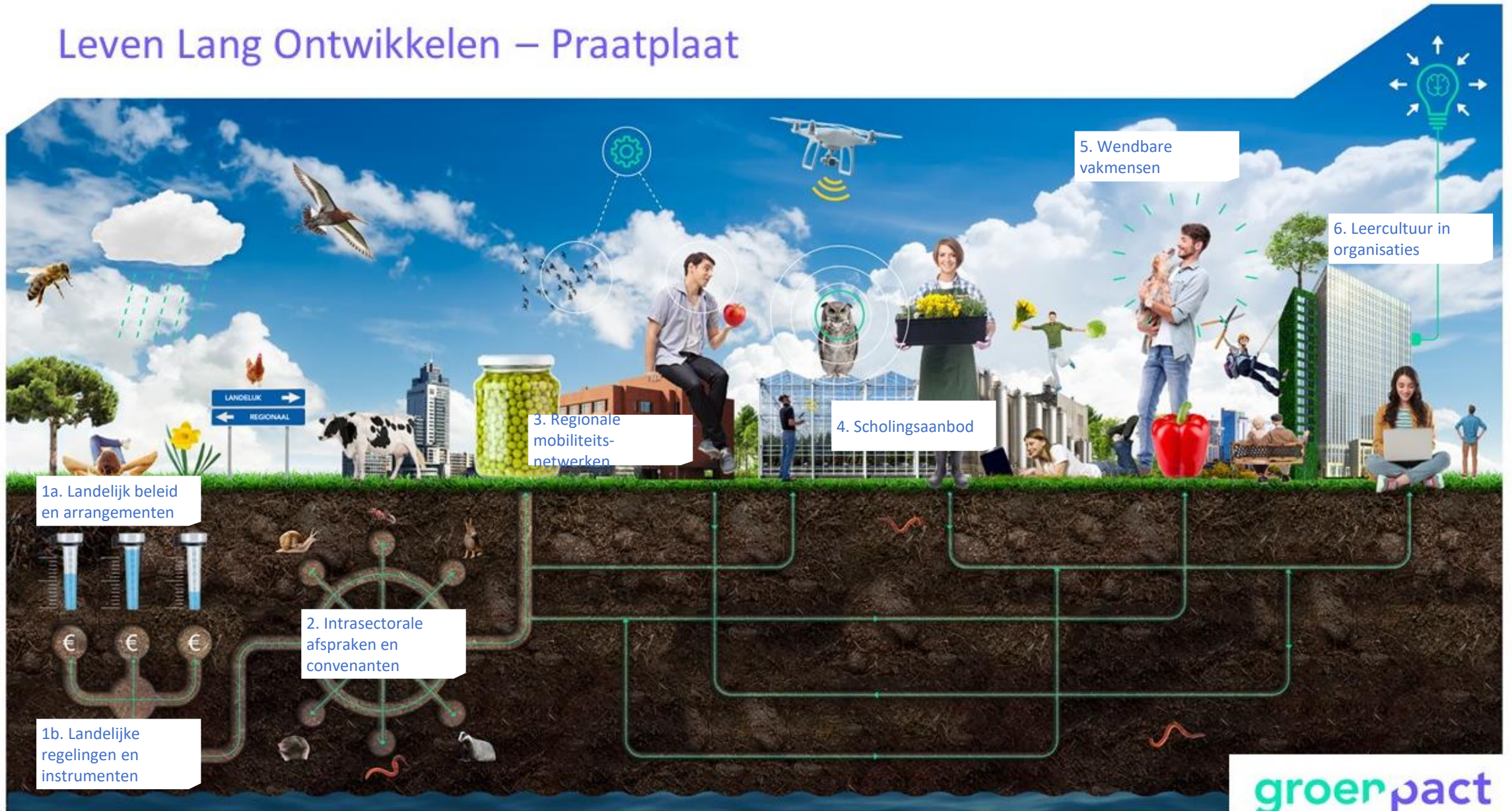
Annu. Rev. Environ. Resour. 42:599-626

3 Investeer gezamenlijk tijd, geld en energie in een krachtig, adaptief groen systeem voor Leven Lang Ontwikkelen.

- Maatschappelijke uitdagingen vragen in toenemende mate om multi- en transdisciplinaire kennis, zowel binnen als buiten het (donker)groene domein.
- Vermogen tot systeemdenken en transitievaardigheden t.b.v. verder brengen circulaire en natuur-inclusieve economie, adaptieve leefomgevingen, duurzame voedselsystemen etc.
- Dat vereist flexibeler en mogelijk meer modulair leren.
- Differentieer tussen werkenden op VMBO-, MBO- en HO-niveau.
- Organiseer Communities of Practice (CoP's) voor groen LLO
- Onderwijsinstellingen zouden op de inhoud veel beter moeten samenwerken en voorkomen dat ze elkaars concurrenten worden.
- Idem voor bedrijven waar het gaat om het ontwikkelen van een lerende cultuur

Leven Lang Ontwikkelen – Praatplaat

4 Positioneer de groene sector sterker vanuit de bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.

- Competitie om talent blijft, maar jonge mensen beoordelen de groene sector als onvoldoende aantrekkelijk.
- Imago sector doet geen recht aan de veelzijdigheid en relevantie van het werk ten aanzien van duurzame innovaties en vernieuwende transitie-praktijken. Dat is cruciaal om jongeren en divers talent aan te trekken.
- Zorg dat de waarde van nature based solutions herkend en erkend worden én gewaardeerd. Dit vraagt profilering buiten het strikt groene domein
- Niet alleen het imago speelt een rol. Ontwikkelmogelijkheden, verdienkans en arbeidsomstandigheden dienen aantrekkelijker te worden.

5 Gebruik de Groene Werelden

- Een aansprekend verhaal is nodig over haar rol bij het antwoord op maatschappelijke vragen.
- Trek studenten aan vanuit intrinsieke belangstelling en drijfveren.
- Alle talenten zijn nodig voor de opgaven en de toenemende concurrentie: Investeer in maatwerkbenadering voor vrouwen, herintreders, nieuwkomers, mensen met een ondersteuningsvraag, etc.
- Herontwerp onderwijs: Zet in op het ontwikkelen van brede vaardigheden. Ontwikkel interdisciplinaire majoren en minoren om op te leiden voor breed inzetbare afgestudeerden. Deze studierichtingen sluiten zowel aan bij de drijfveren van de toekomstige generaties als bij de grote vraagstukken die op ons afkomen.

6 Betrek jongeren actief

- Er wordt veel gezegd over de toekomstige arbeidsmarkt zonder daarbij de toekomst – jongeren zelf - te betrekken. Zorg dat hun inbreng meeweegt in veranderprocessen: Jongeren hebben vaak verrassende ideeën en oplossingen.
- Het is daarom belangrijk jongeren positie te geven in de dialoog over de toekomst die aan de verschillende tafels gevoerd wordt: bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend.
- Dit vraagt andere vormen van participatie die meer aansluiten op de manier van organiseren van jongeren.
- En het vraagt vooral om een zeer open houding van de mensen die al aan tafel zitten en stevige gevestigde belangen hebben.

Adviezen

- **Maatschappelijke uitdagingen moet het uitgangspunt zijn van samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt.**
- **Organiseer structurele monitoring en evaluatie samenwerking bedrijfsleven en onderwijs.**
- **Investeer gezamenlijk tijd, geld en energie in een krachtig groen systeem voor Leven Lang Ontwikkelen.**
- **Positioneer de groene sector sterker vanuit de bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.**
- **Betrek jongeren actief bij de dialoog over de toekomst van de groene arbeidsmarkt.**

Vragen / opmerkingen?

groenpact

Versnellingsprogramma arbeidsmarkt Groenpact,

Laura Roebroek - l.roebroek@ptvt.nl

SER/Vrije Universiteit Amsterdam,

Henri de Groot – h.l.f.de.groot@vu.nl

Het versnellingsprogramma Arbeidsmarkt
wordt bekostigd door:

Colland
Arbeidsmarkt

groenpact

info@groenpact.nl

www.groenpact.nl

Juni 2021